

Izhaja vsak pondeljek in četrtek po poldne.
Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četr leta 4 L. Za izozemstvo celo leto 8 L.
Na naročila brez dovoljenje naročnine se ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik: Poldi Kemperle

GORIŠKA STARINA

Stev. 41

V Gorici, v pondeljek 26. maja 1924.

Let. VII.

Neprankirana
e ne spreje
plati se re
po določ
plačato +
prej
ja konsorci
ESTRAZE
n v Gorici
via Morelli 11
Uprava in urad
ulica Mamei 5
(prej Škola)

Zadnja pot mučenika + Antona Štrancaria.

Šturi, 22. maja.

Pot domov.

Ko se je v četrtek poslavljalo bolnec od vipavske doline, so peljali po cesti iz Gorice v Ajdovščino na mrtvaškem vozu mrtvo telo nedolzne zrteve.

Ob cesti so cvetele bele akacie, po vrtovih so duhete rože in v zraku so krožili slavki, pojoč zadnjo pesem junaku. Na trugi pa so posale tradne, solzne glavice krvavodeče vrtnice, znanilke trpeče ljubezni in trnjevega življenja.

V vseh, ki leže ob glavnih cesti so čakali ljudje, da izročijo zadnji pozdrav bratu, ki je padel v želi, da bi pravljica vstala. Matere so kažejoči otročicem črn mrtvaški voz in jih solznih oči govorile: „Ta voz pelje moža, katerega so po nedolznu ustrelili oni, ki nas ne ljubijo.

Ob 6 h je zazvonilo v Ajdovščini v znak: naš mučenec prihaja! Od Lavričevega trga do cvetočih lip pred cerkvijo se je gnetal tisočglašava množica. Trgovine so bile v znak žalosti zaprte, dve črni zastavi z belim krizem sta stali ob cesti, kjer se je ustanovil mrtvaški voz. Tihota je zavladala. V tem molku je narod povedal več, kot pove najsilnejši jok in najbolj glasno vpitje. Solze v očeh in tiko ihčenje množice je spremjal molitev svečenikov. Po izvršenem blagoslovu mrlja, je mogočno, v srce pretresajoče zapeljano vratno množično zbor pod vodstvom g. Alb. Lebana iz Šturi: „Blagor mu! Lepše solnce njemuje, lepša zarja rumeni!“

Mrtvaški sprevod.

Po končanih molitvah se je razvrstil veličastni sprevod. Otvoril ga je okrašen križ, črne zastave. Sledili so nedolžni otroci s šopki rož v rokah. Za otroci se je uvrstila nešteta množica zavednih mož in fantov iz rojstne občine in sosednjih vasi. Prizor, ki je sledil, je moral ganiti srce vsakemu, kdor ga je videl. Cela vrsta beloblečenih deklec z rdečimi šopki, pred njimi krasen venec. Tej vrsti najmlajšin je sledila druga vrsta zornih mladenk, istotako v belih oblikah. Nosile so pet svežih vencev, v katere so bile izpletene pomladanske cvetke iz vratov rojstne vasi. Zapuze in okoliških župnij, zlasti iz Šturi in Ajdovščine. Okrog 40 pevcev je pretresajoče prepevalo psalm »Miserere« četveroglasno.

Pogreb je vodil vč. g. župnik J. Fon iz Ajdovščine z azistenco. Dva vranca sta peljala voz, na katerem je počival ljubljeni Tone. Ob straneh so mu delali častno stražo domaći fantje iz Zapuž in dvoje vrst beloblečenih deklec iz Ajdovščine. Nosile so sveže šopke po mlađanskem cvetju, prepletene z rdečimi gartrožami. Za krsto so stopali jokajoči sorodniki: sestra, dva brata, oče sorodstvo in sestje. Za njimi so se uvrstili zastopniki našega naroda. Videli smo zastopnika Pol. društva „Edinosti“ v Gorici in Polit. društva v Istri g.

dr. St. Brajša, z njim je spremjal pokojnega na zadnji poti bivši poslanec g. Virgilij Šček, sledili so g. dr. Artur Lokar, več občinskih odbornikov, uglednih vaščanov iz Šturi in zavednih Ajdovcev in nešteta množica ženstva. Vseh udeležencev smo nasteli okrog 3000 in to vkljub temu, da ni bil pogreb znan niti celi Vipavski.

Najbridekjejsa je bila pot mimo mostu čez Hubelj, kjer je zločesta roka zločinčeva poginala kroglo sovrašta v prsa nedolžni žrtvi. Ta kraj ostane v neizbrisnem spomini celemu narodu in ob Hublju se bodo ustavliali potomci našega rodu in pravili mlajšim o krvavih, težkih dneh in o krvavem možu, ki je padel na mostu, ko je vršil svojo državljanško in narodno dolžnost. Hubelj nam ostane sveta reka.

V domačo cerkev.

Sprevod je prišel v domačo občino in po glavnem trgu, kjer cvete stoletna lipa zavil v domačo cerkev.

V tej prijazni cerkvi je ravno na dan svoje smrti prisostvoval sv. misjonar pokojni Strancar. Bil je veren sin dobra matere in ženj. vzgojen. Par dni prej je pred celo cerkvijo okrog 11 ure dopoldne pobozno prejel sv. obhajilo in nato priporočal svoje življenje Bogu. Takrat pač ni mislil, da je zadnje v domači cerkvi in da ga prihodnje prinesemo vanjo mrtvega.

Cerkve je bila žalobno okrašena. Med »Libero« so zagorele vse žarnice, izročajoč zadnji pozdrav mučeniku, ki je tolkokrat molil v tej cerkvi. Pevski zbor je z občutkom zapel lepo pesem »Z Bogom«, fantje so zadele krsto na ramo in jo nesli v mrtvaški voz.

Na pokopališče.

Ob cesti, ki pelje v Vipavo leži štursko pokopališče. Ne daleč gleda nanj, prijazna vassica Zapuze, kjer je bil rojen pokojni Anton. Od usodnega trenutka ni videl več rojstne vasi. Okrog in okrog pa se vzpenjajo v nebo Nanos. Sinji vrh in Čaven, ki bodo tvorili tisočletja častno stražo ob grobu pokojnega, ko nas več ne bo. Prav blizu pokopališča teče bistri Hubelj, ki bo sumljal stoletja in stoletja pesem o živnosti. Na to pokopališče smo spremenili dragega Toneta kot je sam želel.

Pogreb.

Krsto so spustili v grob, ljudje so poklenili, ves narod se je sklonil nad jamo. Prišrena molitev se je dvigala v nebo. Naš rod ne pozna kričavosti. V srcu čuti, moli in ljubi. Podobni smo očetu, ki si je ob grobu sina zavezal oči, da ne bi videli njegovih solz. A ta molk in ta molitev predreča oblake in govorita bolj pretresljivo, kot kričav govornik. Grobovi govorijo sami in zlasti grobovi mučencev. Kličejo v nebo. Prav nič ni bilo treba nagovora, brez njega smo slišali vse in občutili vse.

Zemlja je padla na krsto. Sveta si domača zemlja, in le ti si vredna, da kriješ telo mučenika.

Pevski zbor je zapel nagrobničo. Tajna misel, globoka žalost in getova upanje nam je vstajalo ob verzi. Le križ nam sveti govor, da zopet vidimo se nad zvezdami. Petje je utihnilo. In takrat se nam je zdelo, kot bi tiho govoril v slovo pokojni Tone:

»Ostanite zvesti rodu in križu. Ne boite se onih, ki vas preganjajo. Le kdor bo vstrajal do konca, ta

bo videl vstajenje!«

Veliki zvon je zapel, zemlja je zapotala na trugo, in grob je zrastel pred nami.

»Spi v večnem miru, naš mučenik in ne zabi nas in svojega rodu pri Bogu! Tvoj spomin in grob, v terem spiš, nam bosta sveta.«

Naš prvi mučenik Vipavski, dragi Tone, z Bogom!

Kaj se godi po svetu?

V soboto dne 24. t. m. je bila otorjena na rimskej Montecitoriju sedemindvajseta zakonodajna doba združene Italije. Zbrali so se senatorji in po zadnjih volitvah izvoljeni poslanci, da čujejo kronski govor. Od 535 poslancev jih je bilo navzočih 452. Seje se niso vdeležili komunisti, republikanci, unitarci in maksimalisti.

Otvoritev se je izvršila z velikim sijajem. Palača na Montecitoriju je bila okrasena kot se nikoli. Zadnje dneve so nešteti kamioni davalni cvetje, zelenje in druge okraševalne predmete, s katerimi so spremnili hodnike in dvorane Montecitorija.

Ob 10 uri in pol so vstopili v sejne člani vlade v uniformi. Kmalu na to so dospeli člani kraljeve hiše. Priprljali so se iz Kvirinala (kraljeve polače) v gala-vozovih z velikim spremstvom. Najprvo se je priprljala kraljica s princezino Mafaldo in prestolonaslednikom. Kmalu za njoo je prispel kralj z mnogimi princi. Sprejel ga je ministrski predsednik Mussolini. Po prisegi poslancev je imel kralj kronski govor.

Kraljev govor.

V svojem govoru, ki je bil sestavljen seveda od vlade, se je kralj najprvo spominjal, da je ministrov ravno devet let, odkar je Italija stopila v svetovno vojno in da je bil zato 24. maj določen za otvoritev nove zbornice.

Dalje je kralj povdaril:

»Moja vlada je s svojim dosedanjim delovanjem že vtisnila novo moč državni celotnosti s tem, da je organizirala osrednjo in krajevno upravo, reformirala šolo glede duha, programov in discipline v narodnem duhu, da je uredila finančne, preuredila vojsko, vzpostavila pravo državno avtoritet v kolonijah, da je pospeševala gospodarski napredok države, ne da bi pri tem — v skladu s splošnimi zahtevami — prezrla nujne krajevne potrebe. To delo, ki je bilo energično pričeto, mora biti z isto energijo končano. Naše politične in upravne ustanove se morajo še izpopolniti, da zadobijo oblike in metode, ki bodo odgovarjale modernim zahtevam glede odnošajev med državo in državljanji; s tem da država prepusti zasebnikom gotovina dela, ki bi jih ti lahko boljše opravljali, se lahko posveti z večjo vemo svojim glavnim nalogam.«

Novo in posebno skrb bo treba posvetiti rešitvi vojaških vprašanj v razmerju z gospodarsko zmožnostjo.

stjo države in z zahtevami zunanjosti politike.

Italija ne more ostati neoboroča med oboroženimi; in se ne more spuščati v nevarnost, da bi jo predstetili dogodki. Notranja in finančna konsolidacija države nam daje dovoljuje, da razvijamo mirljubno zunanjost politiko, toda s pososom in vednim čuvanjem nad našimi interesimi.

Škodninsko vprašanje in vprašanja, ki so s tem v zvezi, vzbudili danes v Evropi veliko skrb. Italija, sledič svojim smernicam, je pripravljena potruditi se na vse načine, da bi pristop do pravne rešitve in da klici tega je tudi pripravljena na žrtve za zagotovitev miru, seveda morajo biti pri tem zavarovani njeni glavni zakoniti interesi.

Dogovori s kraljestvom SHS nam bodo omogočili prijazno in plodovito sodelovanje s svojimi sosedji, katerega koristi se bodo občutile v podonavskih in balkanskih državah. Zadnji sporazumi z Rusijo in končne pogodbe v Lausanni, ki bodo stopile v najkrajšem času v veljavno, nam bodo dali možnost, da okrepimo svoje miroljubno delo in pomnožimo svoj promet in svojo žrgovino.

V nadaljnem svojem govoru je kralj povdarjal skrb, ki jo bo gojila vlada — seveda v smislu fašistovskih načel — za delavstvo in razne socialne ustanove.

Kraljev govor so navzoči poslanci sprejeli z velikim navdušenjem.

Koj po govoru je kralj s svojim spremstvom zapustil državnozbornsko palaco in je bila otvoritev seja zaključena.

Prihodnja seja bo jutri v torki dne 27. t. m. Na njej bo izvoljeno predstество. Za predsednika bo izvoljen bivši liberal, ki je pa pri zadnjih volitvah kandidiral na fašistovski listi, Alfred Rocca.

Mož trde pesti.

V svojih razgovorih, ki jih je imel Rocca kot od Mussolinija dočleni bodoči predsednik zbornice, s časnikarji je zagotovil, da bo znal brzdati nepokorne poslance in ne bo dopustil, da bi isti v svojih govorih napadali sedanjo vlado.

Kralj odpotoval v London.

Kmalu po otvoritvi parlamenta v soboto popoldne je italijanski kralj s kraljevo odpotoval v London, da vrne angleškemu kralju obisk, ki ga je napravil pred časom Rimu. Min. predsednik Mussolini ne spremja kralja, zato njegovo potovanje ni posebne politične važnosti.

DNEVNE VESTI

VOJNA ODŠKODNINA ZA CERKVE.

Dne 30. junija poteče rok za vlaganje listin h prošnjam za vojno odškodnino onih cerkva, ki so združene z dušnim pastirstvom. Sobratje, nujno priporočamo, da se vsakdo še enkrat prepriča, ali je bila prošnja z vsemi zahtevanimi listinami vložena. Tudi oskrbnštva cerkva, ki jih je obnovila vlada, naj skrbno vnovič pregledajo, ali so vse listine v redu. Zadeva je nujna in odgovornost velika. Zakaj vladni odlok dočka, da »prošnje, ki po 30. juniju ne bodo popolnoma in pravilno opredeljene z listinami, izgubijo vsako veljavno, tudi če so bile vložene tukom predpisanega roka?«

Pojasnila daje Zadruga oškodovanih cerkva Gorica, Via Mazzini in sicer ob četrtkih od 4.9. do 10. Pismena pojasnila g. Angelj Čargo, vičar, Sovoduje p. Merna.

DAVEK NA VINO

se bo od 1. julija 1924 dalje na podlagi sklepa min. sveta znižal na 15 lir. Država izgubi vsek tega znižanja na svojih dohodkih nad 100 milijonov lir, kmetje-vinorejci se pa bodo vsaj nekoliko oddahnili. Toda tudi sedaj je davek še vedno previsok in socialno zelo krivičen. Višina davka bi morala odgovarjati višini stopinj alkohola. Kako pride naš vrapčki vinorejec do tege, da plača za svoje 8-10 stopinjsko vino raven toliko kot grof, baron južnih pokrajin za 13-25 odstotno vino. Vsakdo uvidi, da je vinski davek ravno v tem zelo krivičen!?

Tajništvo Političnega Društva »Edinosti« v Gorici in tajništvo Knetske-delavske Zveze (Via Mammeli št. 5) bo sprejemalo člane in druge stranke do preklica samo ob pondeljkih, torkih, sredah in četrtkih od 8.-1. ure popoldne.

ZANIMIVA ŽELEZNICA.

Po postojnski jami bo vozila od meseca junija dalje lepa, majhna podzemelska železница. V lokomotivo bo vpreženih 10 vozičkov, v vsakem ima prostora 6 oseb. Poleg železnice hoče uprava jame občinstvo razveseliti za

Binkočti še z drugimi modernimi načinami. Vprašanj je samo, če ne trpi naravna lepota postojanske jame vsled teh novotarij?!

VODITELJEM „MARIJINIH VRTCEV“.

Skrb za šolsko in šoli odraslo mladino je napotila »Prosvetno zvezo«, da je izdala ob zaključku šolskega leta kot prilog »Našemu čolniču« listič: »Malčki«. Slučajno mi je prišel v roke prvi odtis, ki me je tako zadovoljil, da sem sklenil pozvati vse čč. sobrate, naj gotovo naročete našim malčkom ta primeren in vsebinsko ter oblikovno lep listič. Priloga, katero naročate pri upravi »Čolniča«, Riva Piazzetta 18, stane 40 stotink. Namenjena je v glavnem Marijiniim vičem. Ne zamudite prilike!

Sobrat.

CUDNI ČASI.

Neki Hlede Jožef iz Kromberga si je izposodil lir 6000 po 8% pri nekem zasebniku v Gorici na vknjižbo. Naganjal ga je k temu posojilu neki gospod, ki se sprehaja vsako nedeljo s psičkom proti Solkanu. Sedaj je prejel od odvetnika račun, v katerem omenjeni gospod zahteva 1% za posredovanje, 10 lir mora plačati pa odvetniku. Stroški za vknjižbo so znašali 700 lir. Če bi bil Hlede šel iskat posojilo k domači posojilnici, bi si bil prihranil izdatke za posredovanje, za vknjižbo in še marsikatere druge. Ljudje bodite vendar pametni in poslušajte nas, ko vam pravimo, da se držite domačih zadrug! Ali morajo res vse pijavke živeti na vaš račun?!

SE MRTVEMU BRANIJO DOMOV.

Ko je večastni sprevod, ki je spremjal Antona Stranečarja, še pri hubeljskem mostu, je stal tam šturijski župan Budihna in je ustavil sprevod. »Kje imate dovoljenje, da imate celo procesijo?« je vplil v slabilačini in ustavil mrtvaški voz. Se leko je lastnik voza pokazal pismeno dovoljenje, je smel sprevod nadaljevati žalostno pot proti domačemu pokopališču.

Pred veličastvom smrti utihne najpodejni zločinec. Budihna pa je še tu napel vse silne, da pokaže surovost izdajalskega sreca. Tega mu Vipavci ne bomo odpustili.

von Hohenwart, patriarch nemških botanikov von Wulfen in še botaniki von Seenus in profesor Schiegg iz Salzburga in Dr. Hoppe iz Regensburga in še ta in oni. Lepo smo se imeli: na vrh sva prišla samo jaz in domači župnik ter par domačinov vodnikov. No, pa saj vam posodim »Intelligenzblatt von Salzburg«, v katerem sem l. 1800 popisal to turo in pa letošnjega, ko opisujem drugo. V lanskem pa dobite mojo ekskurzijo na Schafberg!«

»Dobro se vam je godilo, uživeti ste se znali in si dobiti prijateljev«, je rekel dekan zadovoljen.

»A če bi ne bilo vas, gospod dekan, ki ste me napotili v Salzburg in mi pripravili pot, javelne bi bilo takot!« je ugotovil hvaležno Cerovškov.

»Vidim, pomagati bi si znali tudi brez mene«, je skušal dekan zmanjšati svoje zasluge, a novomašnik jih je s tem večjo vneročno trdil in se zahvaljeval.

Dejan je obdržal ljubega gosta pri kozilu, potem pa ga je spremjal domov v Bodrež. Mladost, polna moči in življenja, je bil Stanič ob častitljivem dekanu, ki je bil že v letih, kar so pričali sivi lasje in moški, resni obraz, v katerega so

IZVOZ SLADKORJA JE DOVOLEN.

Italija pridelava danes že toliko sladkorja, da zadostuje za njene potrebe ter da se tudi že lahko izvaja. Izvoz je dovoljen v množinah do 100.000 kg.

KOLIKO KONKURZOV JE V ITALIJI?

V mesecu marcu l. 1924 je bilo v vsej državi 652 konkurzov, l. 1923, jih je bilo v mesecu marcu samo 437, l. 1922 samo 232, l. 1921, le 99. V prvih treh mesecih l. 1924 je moralo napovedati v vsej državi 1861 podjetij konkurz, dočim jih je bilo za isto dobo v leta 1923 le 1208, v l. 1922 le 722, v l. 1921 le 252, l. 1920 pa 155. Vedno večje število konkurzov je zelo slabo znamenje za italijansko narodno gospodarstvo.

„KOLIKO JE VREDNA ZLATA LIRA?“

Za 100 zlatih lir dobis 435 papirnatih.

UREJENA ANGLIJA.

Veliko zanimanje je vzbudil povsod letosni državni proračun v Angliji. Sestavlja ga je finančni minister-delavec Snowden. Proračun izkazuje za 1-2 miljard zlatih lir več dohodkov kot pa izdatkov. Angleški finančni minister bo radi tega znižal indirektne davke — posebno na kavo in čaj. Stališče delavske vlade na Angleškem se je s tem zelo utrdilo.

KAKO SE SUČE SVETI?

Pet držav je imelo v zadnjih petih mesecih državnozborske volitve: v Angliji so bile 9. dec. 1923, v Italiji 6. aprila, v Nemčiji 4. maja, na Japonskem 10. maja in v Franciji 11. maja. V Nemčiji so bile volitve svobodne in po lastni volji se je Nemčija zasukala na desno. Pod zelo drugačnimi pogoji je tudi Italija zaokrenila na desno. V

pa zmagale stranke levice, ki se borijo za sporazum med narodi in državami, ter so bolj demokratski in socialno navdahnjene. Volitve v zadnjih treh državah so za ves ostali svet ogromnega pomena. Jugoslavija, Poljska, Romunija, Bolgarija in druge države bodo prej ali slej sledile vzgledu treh velikih držav.

DESET LET JE ZNALA FARBATI.

V Londonu je pred kratkim umrl direktor velikega hotela »Astoria«, Ernest Wood. Šele njegova smrt je odkrila veliko tajnost. Pri mrtvaškem ogledu je zdravnik ugotovil, da je dle-

se začrtale poteze izkušenj in modrosti. Kanalci so se spoštljivo odkrivali gošpodoma in radovedno so ugibali. Kdo bi bil mlajši. Ko jim je mežnar pojasnil in utolažil njihovo radovednost, so pa začudeno ponavljali:

»Cerovškov! Cerovškov z Bodreža! Omi, o katerem je dekan govoril na svete Tri Kralje? Poglejte, poglejte! Kak gospod je! Kar Bodrež stoji je gotovo on prvi. Bog ve, kam ga pošljejo za kaštan!«

»Izbiral bo lahko«, je važno odgovarjal mežnar in so mu verjeli če, on že ve, ki govoriti vsak dan z gospodom.

Banjškarji.

Je kraj in ga ni in je dal ime veliki planoti, ki jo objema od ene strani v velikem loku med Sv. Lujo in Solkanom Soča, od druge strani pa jo robi lepa Puščalska in Čepovanska dolina, ki se ob Velem vrhu spusti čez sedlo do Idrije, hiteče proti Soči.

Banjška svetega Duha! Kakor skrbna koldja čopi s par piščeti in kliče nebogljence, ki so se oddaljili ali poskrili pred so se oddaljili ali poskrili pred kraguljem in ne vedo, da je nevar-

rektor Ernest Wood — ženska. Direktor Ernest Wood je znala vlogo močnega zelo dobro igrati. Predvsem si je priskrbela uradne dokumente, da je fant. Zaljubiti se je »direktor« Ernest Wood tudi znala. Dolgo časa je hodila na sprehe in na plese z neko Rita Bonchini in obljudila ji je, da jo poroča. Mlada deklica Rita je bila lepenni letnemu direktoru zelo udana. Zelo je Rita prestrašila, ko je zvedela, da je bila zaljubljena v direktorja-žensko. Dolgo časa ni hotela verjeti, da je bila njen ženin ženskega spola.

GROZNO NEURJE.

V Sleziji je bilo v zadnjih dneh takudno vreme, da nihče kaj takega ne pomni. Debelo toča je padala dve in ležala je 30 cm. visoko. Rodoviti polja so popolnoma uničena, veliki ljudi je bilo od toče ranjenih, enega strele ubila.

POZDRAV VOJAKOV IZ PARMI DOMOVINI.

Mi slovenski fantje novinci — satječaji pošiljamo najtoplješe pozdrave naši ožji domovini. Se le sedaj znameniti naše mire slovenske kraje, kjer nahajamo daleč od domače hiše. Kako krasno in živilno je bilo življenje domači vasi, za ognjiščem, v družbi društvi itd. Dolg čas nam je po tebi domača vaš, toda upamo, da se zopet snidemo pod domačo lipo — zdravje veseli. Bog Te živi domovina! Mirko Kovačič, Sveti Konjedie Ivan, Inuše — Keber Izidor, Volčjadraga Rutar Andrej, Poljubinj — Klinko Anton, Zatolmin — Samec Josip, Župuže — Stepančič Mirko, Temnica Janko Slokar, Župuže — Šuc Leopold, Dutovlje — Udovičič Josip, Golgorca (Istra) — Skolaris Ivan, Vipolže Kogej Ignac, Idrija — Pasarit Fran Dolina — Vičič Josip, Zarečica Pastorčič Viktor, Pazin — Skalce Alojz, V. Repen — Peruzin Josip, Dol Zemun — Žadnik Franc, Herpelje.

URNIK

avtomobilne zveze Bovec-Trbiž obratno:

Odhod	Dohod
6.30	Bovec
7.05	Log
7.35	Strmec
7.55	Predel
8.05	Rablj
8.25	Mrzla voda
8.55	Trbiž
9.05	Trbiž postaja

Dohod

Zveza s korijero Bovec-Sv. Lucija

nost minula, tako stoji banjski cerkvica na Trušnjem s peščico po nižnih hišic okoli sebe. Druge so potu in tam in so Breg in Podlesec, Vrhovec in Okroglo, Lehke, Mršnje in Kumarij, Krvavec in še celo vrsta drugih je in vse so eno Banjšice.

Delavni ljudje so Banjškarji, malim zadovoljni, in utrjeni, zdravi in pobožni. In vendar so nesrečni: cerkev imajo in še podružnico in tudi farovž, a enega gospoda ne morejo za stalno prikleniti, da bi jih pasel in učil, skrbeti za njih dušno in telesno dobro. Nekaj let že morajo hoditi k maši, razne bližnje in oddaljene krajše redko slišijo božjo besedo v svoji cerkvi. Prosili so že v Gorici, pred samega škofa so šli, a jim ne morejo pomagati. Premalo duhovnikov ima.

Pa so prinesli na šentjernejško nedeljo možakarji in ženice, ki so šli v Kanal k maši, upajno noči.

»Cerovškov iz Bodreža je pel novo mašo v Salzburgu in se vrnil na službo čaka sedaj!«

In zbirali so se po vasicah in razpravljali, kako bi dobili gospoda.

(Dalej).

Kaj je novega na deželi?

PODBRDO.

Preteklo nedeljo dne 18. maja je načrnilo Izobraževalno društvo „Planinka“ na Pečinah izlet na visoki Po-rezen, odkoder je prišlo okrog 9ih v Podbrdo, kjer se je ob 10ih udeležilo sv. maše. Vsi izletniki so z vzglednim vedenjem, zlasti pa so vrla pečanska dekleta v narodni noši vzbujala občeno pozornost. Po obedu in po šmarnicah, katerih se je društvo udeležilo, se je v salonu „na pošti“ razlegalo pod spremnim vodstvom g. povodnika Jušta-a Klemenčiča krasno petje v splošno pohvalo. O vzorni disciplini in lepem vedenju društva so se celo gospodje, ki niso naše narodnosti, pohvalno izrazili. V najboljšem razpoloženju so se izletniki odpeljali ob 4/4 z vlakom do sv. Lucije, od koder so se poš vrnili na Pečine, nazaj v planinski raj. Vsa čast vrlemu društvu, ki je pokazalo, kako je mogoče vživati krasno naravo, veseliti in zabavati se, a tudi vedno izpolniti svojo krščansko dolžnost glede sv. maše in službe božje.

Gosp. učitelja Mahniča Ivana opozarjam na tem mestu, da ne išče prepirov z ljudmi, ki vedo prav dobro, kaj je njihova dolžnost. Naj se dobro zaveda, da vidijo otroci vsak slab in dobre vzgled.

SRPENICA:

Žalostno, a vendar resnično.
S ponosom in zadoščenjem čitamo skoraj vsak dan o delovanju in prireditvah naših kulturnih društv! Zato pa še s tem večjo žalostjo gledamo Srpeničani na naše nekdaj tako de-lavno društvo „Stol“. Med tem ko se druga društva z največjo vztrajnostjo borijo proti vsem težkočam, gre naše društvo takovo pot. Srpenička mladična se niti ne zmeni, če društvo še obstaja ali ne. Marsikdo bo vprašal: Kaj pa delajo fantje, dekleta, nas naraščaj! Prav lahko odgovor: Svoje proste ure koje bi morali porabiti za posk in izobrazbo, preživijo s kvartami v rokah. Bolj koristno se jim zdi znati tarok, trešči i. t. d. kakor pa vzeti časnik v roke in pogledati kako se danes živi in kako se bo živel. Seveda, časnikov primankuje! Saj jih ima društvo načenih samoj sedem in ti se na razpolago mišim in podganam v zapuščeni društveni sobi! Posebno se odlikuje v te vrsti izobrazbi srpenički naraščaj. Imajo svoj stalni lokal, kjer se shajajo in si zastrupljajo svojo mladost s kvartanjem, preklinjanjem in ostudnim govorjenjem. Dekleta seveda tudi ne zaostajajo. Ni je večje in bolj koristne zabave kakor svojega bližnjega „skoz zobe vleči“ in neumne kvante prenašati! Kdo se bo zanimal za „ženski svet“, „Mladiko“ i. t. d. Naj jih pisatelji sami čitajo! Mladina, mladina, poglej malo pred se, in vprašaj se: Kam pelje ta pot!

BILJE.

„Pevski-zbor“ iz Bilj priredi na binkoštni pondeljek v dvorani novega društvenega doma „Vodopivčev koncert“. Na programu so pевске točke moškega, ženskega in mašanega zборa, solospevi in kupleti. Zanimanje za ta koncert je izredno veliko, ker je biljenski zbor splošno znani kot eden najboljših na Goriškem in nam zato jamic, da bo v polni meri zadel duha našega priljubljenega skladatelja Vinčeta Vodopivca. Sodeloval bo s solospevi znani priljubljeni tenorist-solist g. Bratuž. Spremljal ga bo skladatelj sam. Natančni spored se bo objavil pravčasno. Prijatelji lepe domače glasbene umetnosti na binkoštni pondeljek vsi v Bilje!

IZ KOBARISKEGA.

Snaparji so začeli v zadnjem času pritisnati na naše ljudi. Hodijo okrog

in silijo: „Vpisite se v fašistovsko stranko“. Občinski komisar v Kobarištu, ki je komaj pred par tedni nastopil svojo novo službo, preganja naše ljudstvo ter ga goni čez mejo v Jugoslavijo. V zadnjem času so se spravili kobariški fašisti na društveno godbo v Iderskem in zahtevajo da se mora vpisati v snoparsko stranko. Pozvali so predsednika večkrat v Kobarištu. Komisar v Kobarištu je rekel: „Sramota je za Idersko, ker ima samo 5 fašistov vpisanih“. Mi pa pravimo: Velika sramota je za Idersko, ker ima sploh snaparje. Marsikdo pri nas ne vidi teme in tava v prepad, iz katerega ni več izhoda.

Okočičen.

VRHPOLJE.

Cudne stvari se dogajajo po naših vasoh. Bivši župan g. Ferd. Skrlj je ležal zadnji torek doma bolan. V njegovo največje začudenje pridejo v njegovo hišo orožniki iz Vipave in izjavijo, da so on in njegova dva sina aretirani. Nobena beseda in nobena prošnja ni nič pomagala. G. Skrlj je moral težko bolan iz postelje in orožniki so potem vse tri peljali najprvo v Vipavo in od tam vkljenjene v Gorico. Vzrok: v vinogradu g. Skrlja so našli deset starih avstrijskih pušč, ki so Bog ve na kakšen način ob razpadu avstrijske armade tam ostale. V Gorici so pa oblastva uvidela, da se iz takih vrokov ne more spravljati poštenih ljudi in se zato vse tri poslala domov. Najgrši je pa konec te žalostno-smešne dogodbe. Arestacijo g. Skrlja in njegovih sinov je povzročil neki domačin, ki si je s svojo grdo ovdobje hotel prilizniti onim, ki nas tepejo s kerobačem.

SV. KRIŽ NA VIPAVSKEM.

Očetje kapucini so nas zapustili.

Samostan o. kapucinov v Sv. Križu na Vipavskem je od minule nedelje 18. t. m. — prazen. Tisti dan po sv. maši okoli 9. ure se je odpeljal zadnji slovenski pater. Bil je to guardijan gospod p. Gabrijel, ki se je bil po svoji gorečnosti in ljudomilosti vsepošod priljubil. K slovesu se je bilo zbralo na trgu pred samostanom mnogo ljudi, domačinov in tujev. Ko se je pojavila izpod samostanskih vrat na vozlu častiljiva oseba sivolasega starčka, se je ljudstvo solzno zgrnilo krog njega po zadnje slovo; tudi dobrega patra so vse čas oblivale solze, ko je vsem od kraja stiskal roke ter imel še za vsakega ljubeznjiv pogled in dobro besedo. Vmes je donela z občutkom zapeta pesem domačega pevskega zabora. Drugi patri so se bili odpeljali že v noči od pondeljka na torek — in zdaj je lepi samostan na prijaznem kriškem griču prazen. Ustanovljen je bil l. 1634. in bi že 10 let praznoval 300 letnico obstanka. Koliko dobrega so skromni samostanci v teh vekih storili za božje kraljestvo in slovensko ljudstvo v teh krajih! Tu je deloval najbolj slovenški slovenski pridigar-pisatelj minulih vekov o. Ivan od Sv. Križa (umrl 1714 kot guardijan v Gorici). A koliko drugih skromnih redovnih delavcev, ki pri ljudeh niso dosegli toliko slovesa, je sijajno zapisanih v božji knjigi življenja! Posebno zadnji samostanski družini, ki si je v trdih povojskih časih prizadevala vzajemno s svetno duhovščino za vrsko-nravnji prerod naroda, naj tu še enkrat izrečemo šibko človeško zahvalo. In prav iskreno: Bog plati! Poleg p. gvardijana si je z nemornim delom zasluzil posebno ljudsko hvaležnost čez mero marljivi p. Celestin, ki je več let opravil službo svetokriškega kaplana ter bil dokajniški duhovščini pozrtvovanen spiritualni mesečnih konferenčnih zborih na

Dobri pater Celestin: Bog povrni! A zdaj? Lepa in prostorna hiša s krasnim vrtom brez stanovalcev! Beneška kapucinska province je dosegla, da se ji je poleg goriškega samostana izročil tudi še svetokriški, a ko je s svojimi željami na cilju — ne pošlje patrov v hišo. Zakaj ne? Celo tretjni Italijani priznavajo, da pač zato ne, ker provincija sprevidi, da nima ljudi, ki bi bili sposobni delati v teh krajih. Temu je pritrdiril tudi vodja ajdovskih orožnikov, ko si je ves položaj ogledal. Vse drugo je izgovor in pretveza, ki ne dela časti njim, ki jo rabijo. Nesrečni nacionalizem je zopet kruto posegel v cerkveno telo ter zasekal rano, ki je brida — a tudi nesmiselna. Ali ne bodo višje oblasti spregledale, kako nesrečen in rázdiralen svetovalec je nestrnji nacionalizem ter se mu vendar končno bolj odločno postavile po robu v imenu pravice in blaginje kraljestva božjega! Ne strpim, da ne bi tudi grajal nesrečnega poročila tržaškega slovenskega dnevnika, ki ve povediti o „odprtih kleti, iz katere se je ljudstvu razdajalo vino in gnjat“. Ni sem sam čital, a sem čul med ljudstvom, pri katerem tako obrekovanje redovnike lahko umaže. Bržčas so neki zaleteli tuje predzadnjo nedeljo vidieli, da so redovniki v prostorih ob parti skromno pogostili pevski zbor ki je mnogo let zvesto prepeval pri službi božji v samostanski cerkvi, in iz tega je nastala pravljica o — odprt kleti!

komaj danes izreči najtoplejšo zahvalo vsem darovalcem in pridnim nabiralcem, ki se niso zbalzali težke poti ter trkali od vrat na vrata! Hvala vsem vam, ki ste na katerikoli način pomagali, da smo mogle obdariti toliko otročičev. Stejemo si v dolžnost objaviti še enkrat zneske, ki so nam bili naklonjeni in po občinah nabrali kot odziv na naš klic. V Gorici: Ljudska pos. L 600, Centralna pos. L 500, Kmečka pos. L 200, Zadružna Zveza L 100, Ljub. kred. banka L 100, nabiralna pola št. 48 L 90, št. 50 L 194, št. 51 L 411, št. 52 L 80, št. 58 L 527, št. 59 L 100, št. 61 L 384, št. 62 L 195, v mestu samem skupaj L 3481. Z dežele pa so nam poslale sledete občine: Grgar L 38—, Spod. Idrija L 50—, Miren L 95—, Ozeljan L 12—, Solkan L 125—, Sovodnje L 100—, Šempas L 25—, Stan-drež L 145—, Vogersko L 40—, Zalošče-Saksid L 45—, skupno dežela L 675.80. Različne tvrdike v mestu kot: Hribar, Pascul, Venuti, Fiegl-Marvin, Maurič, Kat. in Narod. knjigarna so poslale svoje prispevke v blagu. Nabiralne poje z imeni darovalcev so na vpogled v društvenih prostorih v ul. sv. Ivana št. 7. Priporočamo se še nadalje vsem človekoljubom, da se nas spomnijo ob različnih prilikah; velikonalogo si je naložil odbor, rad bi jo izvedel in kluboval vsem težkočam, toda pomagajte nam vi, ki morete, pomagajte vi ki imate, pomagajte vsi, vsak po svoje!

NEDOSTOJNOST.

Cerkev Sv. Vida na Placuti je še vedno v razvalinah. To okoljino izrabljajo razni ljudje, da v teh razvalinah opravljajo razne človeške potrebe. Grdoba gotovih elementov gre celo tako daleč, da se ne sramujejo iti celo na posvečena mesta. Prosimo cerkveno in politično oblast, vse prebivalstvo žaljivim pripeljajem konec.

TRZNE CENE V GORICI

Dne 26. maja so bile na goriškem trgu sledeče cene: špargli po lir 2.80-3.20, kapus 1.40-1.60, kumare 3-4, čebula 1-1.40, salata 1-1.40, novi krumpir -80-2, stari 80-90, navadni fižol 2.20-2.40, koks 3-3.20, grah 1.40-1.60, radič 0.60-2, spinat 1-1.20, črešnje 1.20-2.40, maslo 15-17, mleko 1-1.20, satovni med 8-9 lir, jačja 0.50-0.60.

MNOZINA BLAGA NA GORISKEM TRGU.

Dne 26. maja je bilo na goriškem trgu 170 kvintalov črešenj po lir 1.80 v vred. 30.000 L 360 kv. po 0.80 v vrednosti 28.800, 80 kg. jagod po 8.50 lir v vrednosti 680 lir. 40 kv. špargeljev po 2.80 v vrednosti lir 11.200, 148 kv. graha po 1.130 v vrednosti lir 19.240, 1 kv. novega krompirja vrednosti 180 lir.

GOSPODARSTVO.

Cepite prašiče proti rdečici.

Po naši deželi je gotovo rdečica najbolj nevarna bolezen, ki povzroča največjo škodo pri naših prašičih. Ni vasi, da ne bi v njej vsako leto ne odnesla vsaj eno žival, je pa mnogo vasi, kjer je rdečica uničila lansko leto polovico vseh živali. Ako računamo enega prašiča le na 500 lir, gre celotna škoda, ki jo pretrpe samo naši jugoslovanski kmetje v Italiji, letno gotovo v desettisoči, če ne v stotisoči lir.

Zunanji znaki rdečice so: Prašič prestane žreti, ne rije mnogo, — skoro vedno leži, postane top in neobčutljiv, dobi hudo vročino — 41 do 42°, ki traja toliko časa, da žival ozdravi ali pa erkne. Po nogah, na trebuhi, na vratu, se počažejo rudeče lise, ki so dale bolezni svoje ime. Te rudeče lise posta-

jajo vedno bolj temne, in ako žival vrhu tega težko diha, je to znak, da je smrt živali blizu.

Vzrok rdečice so posebni bacili, ki pridejo s hrano ali na kakšen drug način v prašičje telo. Najlažje se okužijo prašiči na semnjih, ako se spravljajo po poteh, kamor imajo dohod tudi drugi prašiči, bolezen prenašajo razni meštarji in trgovci, mesarji, pa tudi rezarji, ki niso pri svojem poslu dovolj snažni in lahko prenesejo bacile na svojem orodju, obleki itd. Načinov in poti za prenos bolezni je torej dovolj.

Bacili rdečice so zelo majhna živila bitja, katerih ne moremo opaziti s prostim očesom, temveč le z mikroskopom ali drobnogledom. Edino bacili so vzrok rdečice in ne različna hrana. Krmite prašiče s čelurji koli, ako ne bo na krni bacila

